

VISITAS Rendalen

1.- 5. desember 2010

VISITASFOREDRAG

Innledning

Jeg har nå som biskop i Hamar bispedømme gjennomført visitas i Øvre Rendal, Ytre Rendal, Sjøli og Hanestad menigheter i Rendalen fellesrådsområde.

Visitasreglementet for Den norske kirke sier at biskopen på denne måten skal se til menighetene minst hvert 8. år. Visitasen skal være som et speil for menighetene. Den er en anledning til å ta et blikk på lokalkirkens arbeid og hvilke utfordringer den har. Det har vært mye og variert program denne uken. Gode samtaler og viktige møter, som har vist at kirken har en naturlig plass i samfunnet og i menneskers liv her i Rendalen.

Det er med en sterk følelse av ydmykhet man kommer hit til Rendalens storslåtte natur når Kong Vinter virkelig viser sin styrke. Samtidig som at det på denne tiden males de aller vakreste landskap i berikende variasjon vinterdøgnet igjennom, våknet vi torsdag morgen med isgang i Mistra som blant annet tok med seg store deler av det helligstedet som bærer min forgjengers navn – 'Rosemaries kilde'. Vannet er både det livgivende og livstruende element og minner oss om at i livet er det alltid noe nytt som kommer og noe vi må gi slipp på.

Overskriften for visitasen har vært en strofe fra en av våre nyeste adventsalmer: "Når frost og vintermørke rår, begynner kirkens nye år." Det hellige er nærværende og tilstede i alle livets forhold i både menneskets og naturens skiftende årstider.

Hver dag er en ny nåderik begynnelse for oss alle. Det opplevde vi på en meget uttrykksfull måte onsdag morgen da vi begynte visitasen med morgenbønn i Øvre Rendal kirke. Mens sokneprest Knut Torfinn sto ved alteret strømmet lyset inn fra den kalde morgenen ute og det ble omskapt til et varmt og gyllent lys over Jesusbarnet på altertavlen og over kongene som kommer og tilber barnet. Vi fikk synliggjort det vi sang om: "Han er den rette gledesol /som lyser fra Guds nådestol" i salmen "Gjør døren høy, gjør porten vid".

Det er adventstid og den minner oss om at kirken egentlig alltid lever i advent, i forventning. Vi er alltid i beredskap om alt det uventede og gode som kan hende oss og vi stirrer oss ikke blinde på fortid og det som engang var, for profeten Jesaja sier: "Se, nå skapes noe nytt".

Derfor er det til enhver tid behov for å tenke strategisk og visjonært om kirke og menighet. I dette foredraget vil jeg oppsummere visitasen ved å gi videre noe av det inspirerende og flotte jeg har sett hos dere og samtidig gi dere noen utfordringer til å jobbe videre med i årene som kommer. Visitasforedraget er inndelt etter Hamar bispedømmes strategiplan, fordi jeg ønsker fokus på alle kirkens satsningsområder.

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Det første hovedpunktet i strategiplanen tar for seg gudstjenester og kirkelige handlinger. I strategidokumentet for Folkekirken i Hamar bispedømme heter det:

Vi vil at gudstjenester og kirkelige handlinger skal gi fellesskap, håp og tro.

Kirker og kirkegårder

Fire kirketårn står som påler her i Rendalen og de peker mot den samme himmel for både Jørgen hattemaker og kong Salomo. For kirken er til for alle!

Det har vært rikt og godt å få komme rundt i de ulike kirkene her i kommunen og se hvilke særegenheter og kvaliteter de har. Jeg vil rose alle som er med på å ta vare på kirkene og på kirkegårdene, og holder dem i orden og i stand.

Bare beliggenheten sier noe om de ulike kirkene og om veiene som har ført mennesker til kirke her gjennom generasjoner. To av kirkene ligger vakkert til ved vannet, Ytre Rendal kirke ved Lomnessjøen og Sjøli kirke ved Storsjøen. Øvre Rendal ligger så nær veien det nesten er mulig å komme og Hanestad kirke har funnet sin plass mellom jernbane og vei.

Kirkene er aldri bare hus å samles i, de er bokstavelig talt orienteringspunkter og holdepunkter for mennesker på hvert sted, som holder sammen himmel og jord for oss. De er det gode sted som rommer hele menneskelivet og viser oss at vi hører til hverandre og til Skaperen selv. Å la samtid og tradisjon flyte sammen til livstolkning for den som trer inn i helligrommet, er en vedvarende utfordring for kirken.

Bygdene har understreket kirken og kirkegårdens sentrale plass i bygdas liv og deres identitet. Disse skattene må tas vare på.

Derfor lyder min første utfordring til menighetsrådene og Fellestrådet:

1. Utarbeide en helhetlig og langsiktig vedlikeholdsplan for alle kirkens bygg og anlegg. Det er gjennomført en befaring av orglene som må følges opp.

Herunder vil jeg nevne noen punkt som har blitt trukket spesielt fram:

- Øvre Rendal kirke: Ferdigstillelse varmeovner og etterisolasjon av tak. Behov for maling av inngangspartiet og klokketårnet. På kirkegården er maling av gjerdet påbegynt, det bør ferdigstilles.
- Ytre Rendal kirke: Her bør de gamle høytalerne i taket fjernes. Hjørneveggen i sørvest trenger å bli malt etter vannlekkasje. Den gamle ovnen i sakristiet er ikke i bruk og tar stor plass. Den bør fjernes.
- Hanestad kirke: Orgelet trenger restaurering da det ikke tåler kulde og fuktighetsendring.
- Sjøli kirke: I 2014 feires det 100 års jubileum. Til denne tid har kirken behov for å males utvendig.

I tillegg vil jeg nevne noen generelle ting ved kirkene. Kirkerommene er i god stand, de er ryddige og godt vedlikeholdt. Ved tilrettelegging av de fine barnekrokene i Ytre og Øvre, har dere gitt plass for barna i kirkene, noe som tydeliggjør at de også har sin naturlige plass her. I kirken er det mye som må tas vares på. Dere har fine og verdifulle kirketekstiler og annet

inventar/utstyr. Det er viktig at disse oppbevares i skap eller i poser for å kunne bevares best mulig. Anskaffelse av skap i sakristiene vil også gi bedre ryddighet.

Dere har fine prosesjonskors, men de bør etter hvert males så de står i stil med fargene i koret.

Under visitasen har vi opplevd vinterkulda her. Det har tydeliggjort behovet for utskifting av de gamle ovnene til benkevarmere ved flere av kirkene. Min andre utfordring er:

2. Utfordring om å gjøre kirkene bygningsmessig tilgjengelig for alle

Vi ønsker at alle skal kunne oppleve fellesskapet og hente tro og hjelp i sin livssituasjon. Ved kirkene i Øvre og Ytre er tilgjengeligheten vanskelig for de funksjonshemmede. Her vil anskaffelse av rullestolramper bedre tilgjengelighet for funksjonshemmede. Dette vil fremme et inkluderende fellesskap. Min tredje utfordring er:

3. Bedre arbeidsforholdene for den som skal ringe på Finstad gravplass og Sjøli kirke.

Klokkeringingen har sitt dype symbolspråk, og kaller folk sammen i glede og sorg. Det er vakkert å høre klokkene ringe høytiden inn og trøst i dem når de lyder over bøyde hoder ved ei grav. I Sjøli kirke og Finstad er forholdene for den som skal ringe med klokkene uholdbare, dette er en utfordring som det må tas tak i. Vi vil ta vare på kirketjenerens hørsel, og vi vil samtidig beholde klokkeringingen som en naturlig del av kirkens ritualer. Derfor må muligheten for alternative praktiske løsninger utredes, slik at arbeidsmiljøhensyn blir bedre ivaretatt.

Gudstjenesteliv/gudstjenestereform

Gudstjenestelivet i Rendalen skjer fortløpende etter de forordnede gudstjenester som er bestemt. Antall forordnede gudstjenester har vært oppe i noen av rådene og jeg stiller meg åpen for å videreføre den samtalen. Frammøtet til gudstjenestene er på linje med tendensen i landet ellers: Endringer i kirkesøkningen nå tilsier at de gudstjenestene som har best besøk, er de som direkte berører folks livserfaringer. Menigheter som lar gudstjenestene bli formet etter ”anledninger” i livssyklus, høytider eller lokale tradisjoner lykkes med bedre besøk.

1. søndag i advent i 2011 innføres etter all sannsynlighet en ny gudstjenesteordning i Den norske kirke. Reformen bærer bud om fornyelse av gudstjenestelivet i alle menigheter, men i større grad ut fra menighetens egne forutsetninger. Reformen ventes vedtatt i Kirkemøtet i april 2011, og mellom desember 2011 og desember 2012, skal ordningen være innført over hele landet. Min fjerde utfordring til menighetene lyder:

4. Sikre gode prosesser omkring innføringen av ny ordning for hovedgudstjenesten, styrke gudstjenestelivet med utgangspunkt i lokale forutsetninger, og forankre gudstjenestearbeidet i menighetsrådet og i lokalsamfunnet.

Det mest radikale ved gudstjenestereformen er at menighetsrådet inviteres til å bidra til gudstjenestepanlegging og gudstjenestetenkning. Jeg tror at den beste gudstjenesteutvikling i kirkene våre skjer i skjæringspunktet mellom tradisjon og fornyelse.

Jeg har hatt møte med alle de fire menighetsrådene, og ett av temaene for samtalene har vært hva som det er viktig å ta vare på og formidle videre av salmer, bibelfortellinger og tradisjoner til kommende generasjoner her i Rendalen. Dette er viktig både med tanke på gudstjenestereformen og trosopplæringsreformen, som Nord-Østerdal prosti vil få friske midler til i løpet av de første årene. Min femte utfordring er:

5 a) Hvert sokn har en gjennomgang av de forordnede gudstjenester og ser hvilke dager i løpet av kirkeåret som blir spesielt markert i dag og hvilke som er ønskelig å utvikle videre ut fra sted, tid på året eller av andre grunner.

b) Jeg utfordrer til å lage et "årshjul"/ lokalt kirkeår som tydeliggjør hva som skjer og hva man ønsker å forsterke.

I Hanestad menighetsråd ble det nevnt at det å styrke gudstjenestelivet om sommeren er ønskelig, da fastboende og fritidsfolk dermed gis en møteplass som man ikke får andre steder i bygda. Denne gjennomgangen av kirkeåret i de fire sokn, er å være i forkant og i beredskap for de to nevnte reformer som vil prege kirken også her i Rendalen i de kommende år.

II Omsorg og solidaritet

Det andre hovedpunktet i strategiplanen for Hamar bispedømme omhandler temaene «omsorg og solidaritet.» Om det sies det blant annet: *Vi vil vise omsorg og solidaritet ved å fremme bærekraftige fellesskap.*

Diakoni er kirkens navn på alt omsorgsarbeid. Her i Rendalen er det ingen diakon, men diakonalt arbeid skjer her hele tiden. Menighetsrådene har vedtatt en felles diakonplan med blant annet besøkstjeneste. Det er utrolig mye omsorgsarbeid som gjøres i bygdene her i Rendalen, ikke minst gjennom alle de lag og foreninger som finnes her. Det er hevdet at kristendom er lettere gjort enn sagt. Det gjelder i alle de små og større grender og bygdelag her i Rendalen. Her er en sjelden stor dugnadsånd som skaper nettopp bærekraftige fellesskap.

På Rendalen sjukehjem møtte vi tilfredse beboere og engasjerte tilsatte og hørte om et lokalsamfunn som slo ring om sjukehjemmet. Soknepresten har andakt der hver 14 dag, og setter av god tid også til samtale når han er der.

Jeg må også få nevne besøket på Renåvangen, hvor vi møtte mennesker som innad på stedet får hjelp ved siden av stor egeninnsats til å komme seg ut i et rusfritt liv. Det flere også sa til meg, og som jeg vil bringe vider til dere, at når de utenfor Renåvangen møter rendølene i butikken eller andre steder, så betyr det så enormt mye for dem at de alltid blir møtt med respekt og likeverd og som de mennesker de er.

En del av diakonien her i Rendalen er menighetenes misjonsprosjekt, tilknyttet Det Norske Misjonsselskap med arbeid blant blinde og døve på Madagaskar. Det jobbes med å oppdatere dette prosjektarbeidet.

I vår tid utfordres vi til å ta inn over oss at naturen vi er en del av er i ubalanse. Kirkens nye diakoniplan omfatter også omsorg for naturen som vi er en del av. Klimaet er i endring og de største konsekvensene ved dette bærer verdens fattige. Miljøet er vår sivilisasjons største utfordring, og som medskapninger med alt som lever må vi nå ta ansvar og skape et bærekraftig levesett. Den gyldne regel for vår tid lyder: ”Det du vil at din neste og naturen skal gjøre for deg skal du gjøre mot dem”.

Her i Rendalen har jeg på ulike måter møtt stor bevissthet på og ansvar for miljøet i ulike profesjoner. Som Sør-Norges største kommune med en enorm variasjon i landskap og vekstforhold og med store kontraster, vet dere mer enn mange andre hvor avhengig alt levende er av hverandre. Det er et stort spenn fra de nakne og sterke fjell til de flere varmekjære og sjeldne plantearter som finnes her. Ærbødigheten for det som er større enn oss, kommer også fram ved at rendølene tok av seg lua og hilste fjellet når de kom opp fra bygda.

For å engasjeres i og for å bevare miljøet og livet i alle de usynlige tråder som holder alt sammen, er det nødvendig å øke undringskompetansen. Her har pilegrimsvandring vært viktige her i kommunen og i området for øvrig. Å øke takknemligheten, undringen, kjennskap og kunnskap om livet i alle dets former, kan også få plass og uttrykk i mange ulike sammenhenger der det er naturlig, slik som setermesser og andre friluftsgudstjenester.

III Barn og unge

Det tredje hovedtema som strategiplanen nevner er «barn og unge.» Her sier planen følgende: *Vi vil gi barn og unge tilhørighet til kirken.*

I disse dagene har jeg hatt gleden av meget gode møter med barnehage og skole. Det var under travle visitasdager energipåfyll å møte barna i Rendalen barnehage, avdeling Bergset og alle ungdomskoleelevene på Fagertun skole.

Det har vært inspirerende å høre hvordan Rendalen har vært en foregangskommune både når det gjelder tenkning og gjennomføring av barnehagetilbud og i skolesektoren. Allerede på 1930-tallet hadde man her husstell for gutter og sløyd for jenter, og Rendalen var en av de første kommuner som innførte ungdomskolen tidlig på 1960-tallet. Jeg har merket meg at denne holdningen å ligge i forkant for barna og ungdommens skyld, fortsatt er levende og får gode praktiske følger. I en kommune med lange avstander mellom bygdene og grendene og hvor det ikke er lett å få til uformelle treffpunkter for barn og unge, blir nettopp barnehager og skoler viktige samlingssteder.

Også utenfor skoletiden er det mange tilbud. Etter kveldsgudstjenesten i Ytre Rendal kirke fikk vi blant annet hilse vi på ungdommene i Ungdommens hus. De unge formidlet tilfredshet og glede over møtestedet de har. Vi vet Mekkeklubben som soknepresten driver på Fagertun skole er en ny og fengslende aktivitet. Det var inspirerende å få møte Barneklubben på adventsverkstedet der produksjonsiveren var stor, og gleden og stoltheten over det som ble laget var tydelig.

Jeg vil også få trekke fram Lia Gård som vi har besøkt, hvor vi hørte om familiesamlinger med blant annet stille dager. De har, gjennom år, gjort gode erfaringer med at dette med stille dager også er noe som tiltrekker barn og ungdom. Det er tilbud som er svært forskjellig fra det vi vanligvis tilbyr de unge, men innenfor denne kommunes grenser er det altså små og store fra inn- og utland som blir delaktige i dette.

Kirken står sammen med kommunens og samfunnets engasjement for gode oppvekstvilkår. Under biskopens møte med formannskap og rådmann, var også lensmannen tilstede og fortalte om en kommune med levende engasjement for å gi barn og unge mange ulike tilbud i skole- og fritid. Sjøl om her er et oversiktlig samfunn, på godt og vondt, så er det alltid viktig å ha beredskap for å fange opp de som på en eller annen måte faller utenfor eller har spesielle utfordringer temporært eller vedvarende. Kirken har et særlig ansvar og mulighet i sin kontaktflate gjennom de kirkelige handlinger.

Under de gode møtene med rektorene og andre lærere på begge skolene, ble det fremhevet dette å gi barna livskompetanse også gjennom kjennskap til livsritualer som alle mennesker, små og store, unge og eldre møter kontinuerlig i livet. Det viser seg at barn som i en sorgsituasjon kjenner kirkerommet fra før, og har kjennskap til ritual og salmer, har en styrket kompetanse til å møte den nye livssituasjon.

I forbindelse med kirke-/skolesamarbeidet som har dype røtter her i Rendalen, ble det fremhevet både behov for og vilje til videre utvikling av dette og det er min sjette utfordring:

6. Opprettholde og styrke relasjonen til skoler og barnehager, og videreutvikle konkrete avtaler for skole-/kirkesamarbeid ut fra skolens lov og planverk.

Gode relasjoner mellom kirke og skole/barnehage er av stor betydning for barna. Jeg har under møtet med skolen understreket at dette samarbeidet ikke er for kirkens skyld, men for å øke livskompetansen for barna og å bruke den ressurs som kirken besitter på det området. Stortingsrepresentant Hadia Tajik sa om denne tematikken på en konferanse i Oslo i oktober, at hun hadde hatt stor nytte av det hun hadde lært i religionsfaget og på ulike kirkebesøk. Og hun understreket at hadde hun ikke fått tilgang på dette, ville hun manglet vesentlige referanserammer til å kunne forstå det norske samfunnet.

IV Kirken i lokalsamfunnet

Det fjerde hovedtemaet er «Kirken i lokalsamfunnet.» Her sier vi at: *Vi vil bidra til å skape gode og trygge lokalsamfunn.*

Gjennom visitasen har kirkens plass i lokalsamfunnet blitt synliggjort. Jeg har i de ulike møter med enkeltmennesker, etater og institusjoner, 'makter og myndigheter', skoleledelse og andre, sett hvilken god forståelse og vilje til samarbeid som finnes med kirken. Og jeg har sett at alle ut fra sitt ståsted og ansvar arbeider for å se og bevare menneskers verd og verdighet i alle aldre for alle som bor her.

Min neste utfordring lyder derfor:

7. Videreutvikle de gode møtepunkt for dialog mellom kirke og lokalsamfunn.

Sang og musikktradisjonen har stått spesielt sterkt her i Rendalen gjennom lange tider. Tonene og musikken utenfor og i kirkehusene er av samme opphav, nemlig vårt behov for å uttrykke det som egentlig ikke kan uttrykkes med ord. Musikken og kulturen har verdi i seg selv. Den gir opplevelser av fellesskap, mestring og glede. Rendalen Mannskor beriket gudstjenesten vi var samlet om i Ytre Rendal kirke, og fredag kveld berørte Guren Hagen oss sterkt i Hanestad kirke. I dag har Rendalen Blandetkor og barna beriket oss med sang i gudstjenesten. I forbindelse med ny gudstjenestereform og satsing på trosopplæring, gis det enda flere muligheter til samarbeid mellom kirke og sang- og musikk-kreftene som er her i kommunen. Det kirkemusikalske arbeid har stor kvalitet her i Rendalen, og i forbindelse med ny gudstjenestereform og satsing på trosopplæring vil dette bety mye.

Jeg nevnte helt i begynnelsen av foredraget nødvendigheten av, i noen sammenhenger, å leve i beredskap på ulike områder. Konkret kom denne beredskapen på en fin måte til uttrykk under møtet med menighetsrådet i Sjøli. Det er et sokn som i dag har 40-50 beboere, men som det ble hevdet: sett at det om 10-15 år bor 200 mennesker her? Også i det perspektiv så de nødvendigheten av å holde kirke og kirkegård i stand. En utfordring jeg vil holde fram er generelt:

8. *Styrke bevisstheten rundt kirkerommets og kirkestedets betydning både for fastboende og besøkende.*

V Medarbeiderskap, råds- og strategiarbeid

Det siste punktet jeg vil snakke om i dag, handler om medarbeiderskap, rådsarbeid og strategiarbeid. Her er det formulert følgende mål: *Kirken skal være en attraktiv og meningsfull arbeidsplass der man blir verdsatt og opplever sine arbeidsoppgaver som bidrag til kirkefellesskapets beste.*

Møtet med de ansatte her i Rendalen, har gitt et inntrykk av engasjerte og dyktige kirkelige ansatte som har gitt uttrykk for trivsel i arbeidet. Det er et godt samarbeid mellom de forskjellige tjenester i kirken. Jeg vil understreke hvor viktig den enkelte av de ansatte er i menighetens arbeid. Alle har en kompetanse som har betydning for folkekirken. De ansatte har understreket humorens viktige plass i arbeidsmiljøet. Den er det viktig å ta vare på i en vanskelig økonomiske situasjon og for å beholde en optimistisk holdning i det videre arbeid.

I biskopens møte med formannskapet og rådmannen ble det gitt god informasjon om kommunen fra den politiske og administrative ledelse. Som nevnt deltok også lensmannen på møtet. Fra biskopen og fellesrådet ble følgende tema løftet fram:

- Samarbeid skole / kirke og barnehage / kirke med vekt på samarbeid i tråd med lov og planverk og med mål om å styrke barn og unges livskompetanse.
- Kirkens tilstedeværelse og betydning i samfunnet med fokus på folks bruk av kirken gjennom livsløpet og hva dette representerer av forebygging i vid forstand.

- Budsjettarbeid og rutiner /kommunikasjon i forhold til kommunens utredning av økonomi til kirken.

Både kommuneledelsen, fellesrådets leder og biskopen har ønske om at kommunikasjonen rundt kirkens økonomi kan styrkes. Det ble avtalt at en som fast rutine skulle ha budsjettforberedende møter, mulighet for å delta på kommunens budsjettkonferanse, samt holde minst ett møte i vår/ sommerhalvåret med fokus på utviklingen av fellesrådet økonomi.

Min niende og siste utfordring er:

9. Styrke og utvikle relasjonen til Rendalen kommune ved at det etableres ett eller flere budsjettmøter i forkant av utarbeidelsen av kommunens årlige budsjett, samt å avholde minst ett møte i vår/ sommerhalvåret med fokus på utviklingen av fellesrådets økonomi.

Kirkens oppgaver og utfordringer er mange. Jeg vil benytte denne anledningen til å honorere menighetsrådenes arbeid. Mange blir overrasket over hvor mye forskjellig et menighetsråd må og kan befatte seg med. Her i Rendalen har jeg møtt usedvanlig solide og engasjerte menighetsråd. Jeg vil takke dere for det arbeidet, og for hjertelaget dere viser både for bygdenes helligsteder og for det som fyller dem med liv og innhold!

Vi går mot en endret status mellom stat og kirke i 2012-2014, men det er ikke noe som tilsier at det skal bli noen forandring på at soknet blir den grunnleggende enhet i Den norske kirke. Det er grunn til å tro arbeidsbyrden for menighetsrådene ikke vil avta, noe som innebærer på sikt et økt behov for administrativ hjelp. Allerede i dag får menighetsrådene her i Rendalen en del administrativ hjelp på ulike måter.

Høsten 2011 er det igjen valg på kirkelige råd. Jeg oppfordrer til aktiv forberedelse og deltakelse for at kirken skal forbli en kirke for alle.

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging! Takk for tillit og gjestfrihet. Takk trivelig felleskap og takk for god mat! Takk for de mange gode møter med mennesker i alle aldrer! Jeg tar alle disse møtene med meg, alle håndtrykk, smil og ordskifte, ja, alt jeg har opplevd under visitasen. Hjertelig takk!

Jeg har avsluttet noen av møtene med en liten velsignelse som jeg også vil avslutte med her. Det er store avstander i Rendalen. Vi har vært på reise på kryss og tvers disse dagene og dere har reist til de ulike møter og sammenkomster. Vi skal fortsette vår livsreise hver for oss og i fellesskap:

Gud velsigne Rendalen!

Solveig Fiske

Hamar biskop

VISITAS i Rendalen 1. – 5. desember 2010

Hamar biskops utfordringer til menighetene i Rendalen

- 1. Utarbeide en helhetlig og langsiktig vedlikeholdsplan for alle kirkens bygg og anlegg. Det er gjennomført en befaring av orglene som må følges opp.*
- 2. Utfordring om å gjøre kirkene bygningsmessig tilgjengelig for alle*
- 3. Bedre arbeidsforholdene for den som skal ringe på Finstad gravplass og Sjøli kirke.*
- 4. Sikre gode prosesser omkring innføringen av ny ordning for hovedgudstjenesten, styrke gudstjenestelivet med utgangspunkt i lokale forutsetninger, og forankre gudstjenestearbeidet i menighetsrådet og i lokalsamfunnet.*
 - 5 a) Hvert sokn har en gjennomgang av de forordnede gudstjenester og ser hvilke dager i løpet av kirkeåret som blir spesielt markert i dag og hvilke som er ønskelig å utvikle videre ut fra sted, tid på året eller av andre grunner.*
 - b) Utfordring til å lage et "årshjul"/ lokalt kirkeår som tydeliggjør hva som skjer og hva man ønsker å forsterke.*
- 6. Opprettholde og styrke relasjonen til skoler og barnehager, og videreutvikle konkrete avtaler for skole-/kirkesamarbeid ut fra skolens lov og planverk.*
- 7. Videreutvikle de gode møtepunkt for dialog mellom kirke og lokalsamfunn.*
- 8. Styrke bevisstheten rundt kirkerommets og kirkestedets betydning både for fastboende og besøkende.*
- 9. Styrke og utvikle relasjonen til Rendalen kommune ved at det etableres ett eller flere budsjettmøter i forkant av utarbeidelsen av kommunens årlige budsjett, samt å avholde minst ett møte i vår/ sommerhalvåret med fokus på utviklingen av fellesrådets økonomi.*

Solveig Fiske
Hamar biskop